

VITEBOK FOR

Grunnkurs Barne- og ungdomspsykiatri

Formål:

Grunnkursets rolle i spesialistutdanningen

Spesialistutdanningen til leger i Barne- og ungdomspsykiatri gjennomføres på tre nivåer med utdanningsaktiviteter nasjonalt, regionalt og lokalt.

Grunnkurs del 1-5 i Barne- og ungdomspsykiatri er en nasjonal kursrekke. Kursrekken skal dekke et felles teorigrunnlag, og er viktig for en nasjonal standard av utdanningsløpet for leger i spesialisering i Barne- og ungdomspsykiatri i Norge. Undervisning og øvrige utdanningsaktiviteter på regionalt og lokalt nivå skal bygge på dette felles teorigrunnlaget fra Grunnkurs 1-5. På regionalt og lokalt nivå skal man i særlig grad sikre at kandidatene lærer og videreutvikler praktiske ferdigheter og personlige egenskaper som integrerer den teoretiske kunnskapen fra grunnkurset i det daglige kliniske arbeidet.

Grunnkurs del 1-5 har en ramme på 140 timer fordelt over fem delkurs. Hvert delkurs går over fire dager med ett delkurs hvert halvår. Grunnkursene er revidert og tilpasset læringsmålene i ny spesialistutdanning. For læringsmålene er det angitt anbefalte læringsaktiviteter, og grunnkursene er en slik læringsaktivitet. Hvert grunnkurs er knyttet til noen læringsmål - dette gir mulighet for å se hva som forventes av kunnskap når program og innhold skal lages. I den nye spesialistutdanningen fra 2019 er Grunnkurs del 1-5 nasjonalt anbefalte kurs. Deltakerne begynner på kurs 1 og følger kursrekken. Anbefalt kursstart 6-12 måneder etter oppstart med spesialisering i Barne og ungdomspsykiatri. Anbefalt antall kursdeltakere maks 35, for å skape god gruppeprosess. De samme deltakerne møter hverandre gjennom hele rekken, og leger i spesialisering i Barne og ungdomspsykiatri fra hele landet deltar.

Grunnkurs del 1-5 skal ivareta spesialitetens teoretiske innhold med hensyn til individets utvikling fra fosterliv til voksen. Perspektivet skal være bio-psyko-sosialt. Grunnkursene skal gi en forståelse for og et godt grunnlag i ulike barne- og ungdomspsykiatriske tema. Det skal være formidling av fagspesifikk kunnskap av forelesere på høyt nasjonalt nivå. Forskning- og kunnskapsfronten i faget vårt presenteres. Prosessen med identitetsbygging og rolleforståelse vektlegges. De fleste foreleserne bør være erfarne leger, primært spesialister i Barne- og ungdomspsykiatri. Andre med relevant spesialkunnskap, klinisk erfaring og god formidlingsevne bør også kunne benyttes slik at kursdeltakerne får erfare tverrfagligheten og bredden i spesialitetens teoretiske grunnlag. Den pedagogiske formen skal veksle mellom forelesninger, gruppearbeid og egenaktivitet.

Gjennomføring

Det legges opp til internatkurs på hotell utenfor sentrum av byer. Dette er nødvendig for å stimulere gruppeprosesser som medvirker til at deltakerne blir godt kjent med hverandre, at de bygger faglige nettverk og at de utvikler identitet som barne- og ungdomspsykiater. Delkursene i en grunnkursrekke anbefales holdt i ulike helseregioner for å fremme bruk av forelesere fra flere deler av landet og dermed sikre en nasjonal standard for fagfeltet. Tidligere grunnkursledere har formidlet et stort behov for å arbeide med tema som Barne- og ungdomspsykiaterens rolleforståelsen i det tverrfaglige samarbeidet, samtidig som man skal utvikle ferdigheter som terapeut, bli trygg i kommunikasjon, og ha en trygg relasjon med pasient, pårørende og systemet rundt barnet og ungdommen. Gjennom kursrekken vil det derfor vektlegges ulike deler av grunnleggende relasjonell forståelse. Da en terapiutdanning nå er obligatorisk for alle kandidater er innholdet vedrørende terapi noe endret i forhold til tidligere.

Grunnet få leger i spesialisering i Barne- og ungdomspsykiatri på de ulike arbeidsplassene, vektlegges nettverksbygging på tvers av de ulike helseregionene. Deltakerne bor derfor på samme hotell og tilbringer ettermiddagen sammen for ulike sosiale arrangementer. Det anses viktig at det er to grunnkursledere på hver kursrekke, de bør være bevisst at de vil fremstå som rollemodeller for kandidatene på sitt kurs. Lederne samarbeider om et program for grunnkursrekken og det er rom for noe personlig preg på innholdet. Temaene

for de ulike dagene kan stokkes om på for å tilpasses ulike forelesere. Det er forventet at grunnkurslederne er tilstede under hele kurset og også arrangerer noe sosiale aktiviteter på ettermiddag.

Innhold:

I hovedsak skal innholdet i grunnkurset dekke følgende områder:

Barne- og ungdomspsykiatrien i et historisk perspektiv presenteres, samtidig som en diskusjon omkring identitet og rolleforståelse hos barne- og ungdomspsykiateren skal plassere faget i vår tid. Kunnskap om fagetfeltets naturlige samarbeidspartnere skal integreres i denne forståelsen. Det skal være særlig vekt på barn, ungdom og familier i vanskelige omsorgssituasjoner og kriser. Diagnosebegrepet i barne- og ungdomspsykiatrien, ulike diagnostiske metoder og verktøy skal gjennomgås. Fagfeltets forhold til lovverket og barne- og ungdomspsykiatrien i skjæringspunktet mellom vitenskap og etikk skal dekkes.

Utviklingspsykologiens historie og grunnbegreper skal danne basis for den utviklingspsykologiske kunnskapen som formidles. Den skal dekke alle perioder fra svangerskap og spedbarnsalder til førskolealder, skolealder og ungdomstid. Kunnskapen skal ha basis i psykodynamisk tenkning, men undervisningen skal samtidig vise andre teoretiske retningers forståelse av utviklingspsykologi.

Relasjonens betydning skal vektlegges og integreres i alle delkurs.

Det skal gis innføring i nevropsykologisk og nevropsykiatrisk kunnskap med vekt på nyere hjerneforskning og betydningen av hjernens plastisitet. Tema som presenteres i emnekurs for nevropsykiatri og psykofarmakologi er i hovedsak fjernet fra grunnkurset da kandidatene

vil få disse temaene dekket der. Samspillet mellom psyke og soma skal belyses i grunnkurset.

Det skal undervises i sårbarhetsmodeller som utgangspunkt for å gi oversikt over kompleksiteten ved ulike tilstander hos barn og unge. Dette skal danne bakgrunnen for forståelsen av betydningen av forebyggende arbeid og tidlig intervensjon. Det spesifikk i poliklinisk behandling og institusjonsbehandling skal gjennomgås. Diskusjon omkring 18-årsgrensen i barne- og ungdomspsykiatrien skal danne utgangspunkt for å problematisere overgangen til voksenpsykiatrien.

Det skal gis en forståelse av ulike familiemønstre og familiesamspill i samfunnet. Det skal gis forståelse for hvordan vår egen familiebakgrunn påvirker oss i møtet med de familiene vi arbeider med. Med denne basis etableres en grunnforståelse for ulike terapeutiske retninger i arbeid med familier.

Det er viktig at grunnkurset ikke ensidig vektlegger det teoretiske innholdet, da dette til en viss grad dekkes både på regionalt og lokalt nivå. Grunnkurset må ha rom for gruppediskusjoner som bidrar til utvikling av legens rolleforståelse og identitet som barne- og ungdomspsykiater. Her har grunnkurslederne en viktig rolle.

Litteraturforslag/referanselisten i dette dokumentet er ment til å være en introduksjon til faget og er ikke fullstendig. Forelesere anbefales å komme med en til to nøkkelreferanser til sitt tema.

Litteraturforslag - disse lenkene bør sendes ut til LIS i forbindelse med gjennomføring av grunnkursene:

- ❖ IACAPAP tekstbok: <https://iacapap.org/norwegian/>
- ❖ Lærebok i barne- og ungdomspsykiatri (Garløv -red.)
- ❖ Rutter's Child and Adolescent Psychiatry (Rutter, Bishop, Pine, Scott m.fl))
- ❖ [Veileder i Barne- og Ungdomspsykiatri](http://www.legeforeningen.no) (www.legeforeningen.no)
- ❖ Medikamenter i BUP (Randi Nesje Myhr 2018) [Last ned Medikamentveileder som PDF HER](#)
- ❖ Maudsley Prescribing Guidelines in Psychiatry, Practical Child and Adolescent Psychopharmacology (Taylor, Barnes, Young)
- ❖ Psykofarmaka (Lingjærde, Aarre)
- ❖ Psykiateren - Behandler, veileder, forsker og formidler (Vaglun)
- ❖ Mennesker i krise og utvikling (Cullberg)
- ❖ Psychotherapy Guide book (A guidebook made by and for psychiatry trainees) <http://efpt.eu/wp-content/uploads/2018/02/EFPT-psychotherapy-guidebook.pdf>

Grunnkurs 1

Relevante læringsmål som vil bli berørt: 001, 003, 004, 006, 009, 018, 020, 025, 026, 037, 051, 052, 054. FK: LM- 04, 19, 21, 41

	Barne- og ungdomspsykiatri - Faget og Legerollen Hovedmål: Delkurs I skal gi grunnlag for faglig identitet gjennom et historisk perspektiv og den enkeltes personlige og faglige ståsted. Kurset skal etablere en gruppeprosess som grunnlag for trygghet til å utvikle egen rolle som barne- og ungdomspsykiater. Det er viktig å dele erfaringer fra den kliniske hverdagen. Det skal introduseres utviklingspsykologiske og relasjonelle begreper og dette skal knyttes opp mot både sårbarhetsfaktorer og nyere hjerneforskning.
Dag 1	Introduksjon av grunnkurset v/kursledere
	Terapeuten som instrument (betydningen av møtet og relasjon)
	Her skal man få forståelse for grunnleggende relasjonell forståelse og felles terapeutiske faktorer for allianse og betydningen av disse for utfall av terapi. Betydningen av terapeuten såvel som terapiformen presenteres. Hvordan kommunikasjonsferdigheter brukes som verktøy i den terapeutiske behandling, herunder hvordan kommunisere egen og pasientens usikkerhet på

	måter som skaper trygghet og forståelse. Reflektere over etiske situasjoner, utfordringer og dilemmaer man møter som behandler for pasienten og dens familie. Håndtering av taushetsplikt opp mot allianse. Håndtering av etiske dilemmaer i arbeidslivet i møte med pasienter og kolleger. Belyse yrkesrisikoen det er å jobbe med pasienter som har opplevd belastende hendelser og står i lidelsen sammen med pasienten. Terapeuten kan gjennom overføring av andres opplevelser være i risiko for egen mental uhelse. (temaet vil bli gjentatt til slutt i grunnkurset) LIS skal få en Introduksjon og oversikt til ulike terapiretninger.
Dag 2	Trendene i faget
	Presentere en oversikt over prevalensen av ulike psykiatriske tilstander hos barn og unge, sammenlignet med psykiatriske tilstander hos voksne. Samfunnsutviklingens preging av psykologiske vansker og uttrykk samt atferd hos barn og unge drøftes. Hvordan man kan tenke forebygging og tidlig intervensjon av psykiatriske tilstander på klinisk og samfunnsnivå tematiseres. Samvalg. Hvordan kan man lage pasientens helsetjeneste? Hvordan kan vi hjelpe barn/ ungdom og familien til å sette egne mål og involvere seg i alle stadier av egen helsehjelp?
	Historien til BUP
	Pasienten og barne- og ungdomspsykiatrien i lys av historien og samfunnsutviklingen.
	Spesialitetskomiteen informerer
	Medlem fra spesialitetskomiteen informerer om LIS3-utdanningen i BUP
Dag 3	Den plastiske hjernen
	Gi en forståelse for individuelle forskjeller i hjernens utvikling og funksjon. Viktigheten av de tidlige barneårene for hjernens utvikling samt sårbarhetsfaktorer tematiseres.
	Stress-Sårbarhetsmodellen
	Gi en oversikt over terapeutiske og miljøterapeutiske forståelser og tilnærminger. Eksempler på spesifikke etablerte metoder for psykoedukasjon, psykoedukativt familiearbeid og terapeutiske metoder som bl.a omhandler emosjonell regulering.
Dag 4	Barnepsykiatrisk vurdering
	Hva skiller en barnepsykiatrisk vurdering fra en vanlig legeundersøkelse. Bio-psyko-sosial forståelsesmodell, somatisk kartlegging av levevaner, Psykiatrisk status presens.

	Diagnosesystemet
	Validitet av diagnoser. Dimensjonal vs. kategorisk forståelse. Spektrumdiagnoser og aksesystem. Differensialdiagnoser og komorbiditet. Drøftinger omkring bruken av diagnosene. DC:0-5 inkluderes.
	Oppsummering av Grunnkurs I og avslutning. Presentasjon av Grunnkurs II.

Grunnkurs 2

Relevante læringsmål som vil bli berørt: 001, 003, 004, 009, 017, 025, 037.

	Relasjon og traumer, inkl. tilknytning Hovedmål: Delkurs II skal bygge videre på den bio-psyko-sosiale forståelsesrammen i møtet med barnet/ ungdommen og familiene deres som ble presentert i Delkurs I. Fokuset i Delkurs II skal særlig være på normal utviklingspsykologi, tilknytningsteori og utvikling av selvet, men reguleringsvansker, relasjonstraumer og grunnleggende traumeerfaringer skal introduseres slik at man får en forståelse for betydningen av traumeerfaringer for barn og unges utvikling. For grunnleggende relasjonell forståelse tematiseres hvordan LIS' egne erfaringer påvirker de tolkningene og vurderingene vi gjør i møte med pasienten. Kurset skal fortsette gruppeprosessen som grunnlag for trygghet til å utvikle egen rolle som barne- og ungdomspsykiater.
Dag 1	<i>Kursledere innleder med å oppsummere fra forrige kurs og presentere tema og innhold for dette kurset.</i>
	Utviklingspsykologi og milepæler, Selvets utvikling – psykologi, filosofi
	Her skal man få en oversikt over normale utviklingsfaser, og normalreaksjoner i utvikling og i kriser. Disse fasene settes i sammenheng med teorier om selvets utvikling og personlighetsutvikling. Teorier om normal utviklingspsykologi, kognitiv utviklingspsykologi og selvutvikling gjennom utviklingsfasene fra spedbarn til voksen presenteres. En praktisk og eklektisk tilnærming til utviklingen av psyken og personligheten er ønskelig. Forstå lekens betydning for barns normalutvikling.
Dag 2	Tilknytningsteori

	Gi en oversikt over tilknytningsteori og dennes nærhet til både kognitiv og psykodynamisk forståelse av utvikling. Presentere forhold som innvirker på utvikling og relasjonstraumer. Gi kjennskap til etablerte kartleggingsverktøy. Bruk av gruppearbeid for å utforske prosesser, og det som er relevant fra LIS-enes egne arbeidsplasser og LIS-enes egne pasienter anbefales.
Dag 3	Samspill og reguleringsvansker. Gi et teorigrunnlag for forståelse av samspill og praktisk arbeid med sped- og småbarn i BUP. Gi en oversikt over tilstander i sped- og småbarnsalderen, samt knytte tilstander i sped- og småbarnsalderen sammen med barnets videre utvikling. Gi en oversikt og forståelse for hvordan foreldres egne traumer og psykisk uhelse påvirker relasjonen til barnet. Presentere ulike etablerte verktøy og metoder for utredning og behandling, med særlig fokus på samspillsobservasjon som metode. Bruk gjerne videoer; refleksjoner over observasjoner fra video eller kasuistikker.
Dag 4	Grunnleggende traumeforståelse Det sentrale er å gi en forståelse for betydningen av traumeerfaringer for barn og unges utvikling. Få en forståelse av metoder for å avdekke og behandle traumereaksjoner. Gi kjennskap til traumeteori, og en forståelse og praktisk tilnærming i arbeidet med traumer. Dette inkluderer traumereaksjoner opp mot normalreaksjoner samt symptombilder. Presentere etablerte behandlingsmetoder. Oppsummering av Grunnkurs II og avslutning. Presentasjon av Grunnkurs III.

Grunnkurs 3

Relevante læringsmål som vil bli berørt: LM 001, 003, 004, 005, 008, 017, 027, 048, 051, 053, 054, 076

Barnet og ungdommen i familie og samfunn

Hovedmål:

Delkurs III skal gi grunnlag for en bred forståelse av de ulike rollene og forventningene barnet møter i ulike utviklingsperioder. Kursdeltakerne skal få kunnskap om barnet i familien, i ulike systemer og samspillet mellom og innad med

	andre i disse systemene. Arbeid med familier for å styrke barns utvikling, og samarbeid med ulike hjelpeinstanser vektlegges. Fremme refleksjon over egne erfaringer i møte med ulike systemer. Kurset stimulerer til videre gruppeprosess der man reflekterer over styrker og sårbarheter til familier som kommer til BUP og hva slags rolle barne- og ungdomspsykiateren har i møte med disse familiene.
Dag 1	<i>Kursledere innleder med å oppsummere fra forrige kurs og presentere tema og innhold for dette kurset.</i>
	Barnets ulike roller i samfunnet
	Gi en forståelse for ulike roller og forventinger barnet og den unge møter i hverdagen. Dette gjelder for eksempel i familien, barnehagen, grunnskolen, videregående skole og på fritiden. Sosiale og digitale mediers påvirkning på barn og unge Barn som pårørende, både til foreldre og søsken, tematiseres. Kasuistikker og drøftinger.
Dag 2	Familieforståelse
	Familiesamspill / relasjonsteori
	Få forståelse for hvordan ulike holdninger og foreldrestiler påvirker samspillet i familier og påvirker barna forskjellig. Inkluderer også ulike kulturelle og religiøse normer. Ulike familiemønstre og familiesamspill drøftes. Gi en oversikt over hvordan ulike familieteoretiske retninger har utviklet seg i takt med barnets rolle i familien og samfunnet.
	Arbeid med familier - behandlingsteori og etablerte metoder
	Ulike metoder i bruk i familiearbeid presenteres slik som triangulerende samtaler, genogram, livets elv, reflekterende team osv. Kasuistikker og gruppearbeid benyttes for å få praktisk øvelse og belyse metoder.
Dag 3	På hvilken måte kan familie og foreldrearbeid bidra til å styrke barns utvikling
	Vise hvordan familiearbeid kan bidra til endringer i familien, og hvordan man på grunnlag av en forståelse for barnets begrensninger kan skape bedre forutsetninger for barnets utvikling. Kasuistikker ut fra ulike problemstillinger og diagnoser, eksempler ut fra en valgt etablert metode benyttes. Ulike program som bedrer foreldreferdigheter gjennomgås. Gruppeprosess i regi av kursledere der man reflekterer over styrker og sårbarheter til familier som kommer til oss og hvilke roller vi har i møte med dem.
Dag 4	Barne- og ungdomspsykiatri og barnevern
	Gi en framstilling av forskjellen på BUP og barnevern. Drøfte og vektlegge forskjeller og likheter i lovverk og praktisk arbeid. Gi en forståelse for hva omsorgssvikt er og de ulike gruppene av dette (neglekt, psykisk, fysisk og seksuelle overgrep). Drøfte grunnlag for hvilke faktorer som ligger

	til grunn for vurdering av omsorgsevne. Tematisere Barnevernsarbeid- tiltak og omfang og drøftinger av dette. Drøfte etiske og juridiske problemstillinger, der gruppearbeid inngår.
	Når barnet bor utenfor egen familie
	Presentere ulike sider omkring samarbeid med fosterforeldre og institusjoner
	Oppsummering av Grunnkurs III og avslutning. Presentasjon av Grunnkurs IV.

Grunnkurs 4

Relevante læringsmål som vil bli berørt: BUP 001, BUP 003, BUP 004, BUP 006, BUP 010, BUP 018, BUP 024, BUO 025, BUP 037, BUP 038, BUP 040, BUP 051, BUP 062, BUP 069, BUP 073, BUP 74, (BUP 077), FKM 021

Barne- og ungdomspsykiatri og somatikk

- en biopsykososial forståelse av symptomer

Hovedmål:

Delkurs IV skal belyse barnepsykiatri og somatikk, og hvordan disse overlapper og supplerer hverandre. Delkurset skal fokusere på samspillet mellom psyke og soma og den integrerte bio-psyko-sosiale tilnærmingen til utredning og behandling presentert i tidligere delkurs videreføres. Kursdeltakerne skal få kunnskap om ulike emosjonelle reaksjoner og atferdsuttrykk. Deltakerne skal få innblikk i de vanligste psykosomatiske tilstandene, samt innblikk i tematikken alvorlig og kronisk syke barn, barn på sykehus og barnepsykiaterens rolle i somatisk avdeling. I gruppeprosessen jobbes det videre med faglig identitet, spesielt med tanke på det å være barnepsykiater i BUP. Hvordan ha fokus på relasjonell forståelse i møte med krevende pasientarbeid. Tematisere alliansebrudd og reparasjon.

Dag 1	<i>Kursledere innleder med å oppsummere fra forrige kurs og presentere tema og innhold for dette kurset.</i>
	Normal fysiologi Gi en forståelse for normal fysiologi hos barnet og ungdommen i ulike utviklingsperioder. Få kunnskap om søvn, ernæring og fysisk aktivitet og dens betydning for psykisk helse. Søvnvansker og søvnforstyrrelser tematiseres.
Dag 2	Genetikk og psykiatri

	Gi en oversikt over og en drøfting av hva vi i dag vet og ikke vet vedrørende genetiske forhold og psykiatriske tilstandsbilder. Drøfte muligheter og begrensninger, samt kliniske og etiske dilemmaer ved bruk av genetiske undersøkelser. Når bør vi i BUP henvise til genetisk testing og veiledning, og hvordan forvalte resultatene.
	Krysningen barne- og ungdomspsykiatri mot neurologi Gi kunnskap om nevrologiske tilstander med overlapp til barne- og ungdomspsykiatri. Gi en oversikt over de vanligste tilstandene slik som Epilepsier/PNES og søvnforstyrrelser (Barnenevrolog). Gi en oversikt over epilepsivarianter som har betydning ved barne- og ungdomspsykiatriske tilstander, og ulike autoimmune tilstander. Indikasjon for og bruk av supplerende undersøkelser slik som for eksempel EEG/søvn EEG/søvndeprivert EEG, billedundersøkelser av hjernen, spinalpunksjon og genetiske undersøkelser.
Dag 3	Psykosomatikk Gi en oversikt over de vanligste psykosomatiske tilstandene, slik som somatiseringstilstander, kronisk utmattelse, enurese/enkoprese, dissosiativ konversjonslidelse. Kasuistikker. Psykoedukasjon - gode måter å formidle en biopsykososial forståelse av symptomer på. Hvordan ivareta en god relasjon og allianse når man står i krevende arbeid med pasienter.
Dag 4	Alvorlig og/eller kronisk somatisk syke barn. Få kunnskap om bruken av en biopsykososial helhetsforståelse og tilnærming i møte med alvorlig syke og/ eller kronisk syke barn. Kunnskap om psykisk helse ved somatisk sykdom tematiseres. Bruk av bio-psyko-sosial modell som arbeidsmetodikk og Barnepsykiateren på somatisk sykehus (CL barnepsykiatri) presenteres.
	Oppsummering av Grunnkurs IV og avslutning. Presentasjon av Grunnkurs V.

Grunnkurs 5

Relevante læringsmål som vil bli berørt: 003, 005, 010, 031, 032, 033, 041, 047, 049

Ungdommens psykologi, overganger, etikk, avslutning

Hovedmål:

Delkurs V skal belyse ungdomstiden, med særlig fokus på utviklingspsykologi, identitetsutvikling, autonomi og overgangen fra ungdom til ung voksen.

Kursdeltakerne skal få kunnskap om både normalutvikling og symptomer på

	avvikende utvikling herunder alvorlige psykiske lidelser. Den bio-psyko-sosiale tilnærmingen presentert i tidligere delkurs videreføres. Deltakerne skal presenteres etiske refleksjoner omkring samtykkekompetanse. I gruppeprosessen jobbes det med hvor man nå står i sin faglig identitet sammenlignet med da man startet, samt terapeutens selvivaretagelse. Kurset avsluttes med å tematisere avslutningens betydning i terapiforløpet.
Dag 1	<i>Kursledere innleder med å oppsummere fra forrige kurs og presentere tema og innhold for dette kurset.</i>
	Ungdommens psykologi. Teorigrunnlag og anvendelse.
	Lære mer om evnen til å forstå sine egne og andres følelser, tanker og motiv. Tema som belyses er blant annet hvilke mekanismer som styrer atferd og utvikling av autonomi. Motivasjonsfremmende arbeid som metode presenteres og bruken av denne i ulike sammenhenger, eksemplifisert opp mot f.eks. spiseforstyrrelser, personlighetsproblematikk, forarbeid til terapi (uavhengig av diagnose), avhengighetsproblematikk og selvskading.
Dag 2	Ungdommens psykologi fortsetter.
	Få kjennskap til ungdom og identitet, kjønn og seksualitet i denne utviklingsperioden. Skadelig seksuell atferd drøftes. Ungdom og marginalisering/radikalisering tematiseres. Lære om avhengighet som fenomen med særlig vekt på rusavhengighet.
	Alvorlig psykisk lidelse i ungdomsårene- Den vanskelige diagnostikken Drøftinger omkring tolking og forståelse av tilstandsbilder som overlapper, slik som problemstillingen: "Er det ADHD, bipolar lidelse, personlighetsforstyrrelse, atferdsforstyrrelse, dissosiering eller psykose?" Kasuistikker og gruppediskusjon. Tema rundt behandling i poliklinikk kontra døgnetenhet belyses.
Dag 3	Etiske refleksjoner ved vurdering av samtykkekompetanse og tvungent psykisk helsevern
	Som gruppe kunne reflektere over etiske utfordringer ved bruk av tvang når man står i situasjoner der viktige verdier strider mot hverandre. Verdikonflikter med særlig vekt på autonomi og paternalisme som sentrale motsetninger. Når er det riktig å benytte foreldresamtykke i tiltak der barnet/ungdommen ikke selv samtykker.
	Selvforståelse ved psykoser
	Lære om selvopplevelse, selvforståelse og selvforstyrrelse som en fenomenologisk-eksistensiell plattform for forståelse og terapeutisk dialog ved affektive psykoselidelser, psykose og schizofreni
Dag 4	Avslutning
	Avslutning i terapeutiske relasjoner.

Forståelse for avslutningens betydning i terapi. Hvordan lage gode terapiavslutninger.

Terapeutens egen helse: Utmattethet, utslitthet og utbrenthet som yrkesrisiko.
-Hvordan gjenkjenne og forebygge.

Avslutning av kurset

Oppsummering av grunnkursene og egen faglige utvikling i grupper; hvor står jeg nå sammenlignet med da jeg startet.